

204/1 KVALVIKELVA

FYLKE: Troms

Kommune: Lyngen og Tromsø

Nedbørfelt: 44 km²

Toppunkt: 1577 m o.h.

Utløpspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: ca 70 m o.h.

Kraftpotensial: 31 GWh

SP-kategori: II

Økonomiklasse: 5

Naturgeogr. region: 44a

Kvalvikelva renner ut i Kvalvik på østsiden av Lyngnehalvøya.

Klimaet er suboseanisk til svakt kontinentalt og varierer fra humide til svakt humide forhold. Årsnedbør i nedre deler er ca 700 mm, mens høyfjellet har ca 1100-1200 mm.

Indre og sentrale deler av nedbørfeltet tilhører Lyngsalpene og drenerer nordre del av Jiekkevarimassivet, som er det høyeste fjellet i Troms. Nedbørfeltet er sterkt preget av alpine landformer. Fugledalsfjellet, Jiekkevarri nabo i nord, er nedbørfeltets høyeste punkt. Rypedalsbreen, den nordligste utløperen fra Jiekkevarri, er den største breen i området. Kvalvikdalen er nederst en relativt trang V-dal, og vider seg ut til en bred U-dal ovenfor Dalfossen, før Rypedalen danner vassdragets indre del med til dels ekstreme alpine former. De viktigste sidevassdragene er Iselva og elva fra Kvalvikvatn i nord, og Fugledalsvatnet i sør. De største vannene er Dalvatnet og Rypedalsvatnet. Inne i de bratte dalene finnes en rekke større og mindre botnbreer. Disse står for det meste av tilsiget til hovedelva, som renner svært stri ned i fjorden.

Berggrunnen er sammensatt, men domineres av gabbro, amfibolitt, grønnstein/grønnskifer og fyllitt med kvartsittlag. I nedre del av vassdraget finnes dessuten granatkvartsglimmerskifer og dolomitt/kalkspatmarmor.

Størstedelen av nedbørfeltet har fattig mellom- og høyalpin fjellvegetasjon, oppbrutt av berg og blokkhav. Over skoggrensen i nedre del preges vegetasjonsbildet av heivegetasjon med blåbær og krekling som typiske arter. Under skoggrensen på ca 300 m o.h. finnes rik løvskog der gråor dominerer. Et urte- og bregnerikt gråorbelte følger elvestrengen, stedvis overtar selje i tresjiktet. På tørre steder opptrer bjørk som viktigste treslag. Et par steder i nedre del av vassdraget forekommer ombrotrof myr. Skogområdene er sterkt beitepreget.

Alle inngrep er lokalisert til nedre del av vassdraget. Nedbørfeltet er utnyttet til husdyrbeite. Området nærmest sjøen har bebyggelse og ovenfor den dyrkede marka er det foretatt skogplanting. Elveløpet er i nedre del kanalisert og forbygd. Andre inngrep er veier og ei kraftlinje. Sjolihytta er eneste hytte.

Naturfaglige verdier

Vassdraget kommer fra Lyngsalpenes østre områder. Det er egnet typevassdrag for de indre områder av Lyngsalpene og har store naturfaglige verneverdier. Kun i nedre deler er vassdraget noe påvirket av tekniske inngrep. Det er egnet som referansevassdrag. Vassdraget er i tillegg noe brepåvirket. Det grenser i sør og vest til Lyngsdalselva og Fauldalselva som er vernet. De naturfaglige verdier i disse er dårlig kjent. Området inngår i Naturvernrådets forslag til nasjonalpark (NOU 1986:13).

Geofag

Langs vestsiden av Lyngnefjorden er en sone med laterale morener. Disse finnes nord for Kvalvikdalen 520-600 m o.h. Sør for dalen, ved Isvatnan, er det to korrelerbare morenerygger 560-600 m o.h. Langs selve hoveddalen er det i samme nivå ubetydelige laterale morener, dannet av en lokal bre. Kvalvikdalen og de fleste sidedalene har et jevnt, mektig bunnmorenedekke. Ved

Rypedalsvatna er det avsatt flere markerte endemorener og ved munningen av hoveddalen et mektig delta med front 75 m over middelvannstand.

*Stor/meget stor verneverdi ***(*)*

Botanikk

Floraen i dalen er artsfattig, især under skoggrensen. Dette skyldes en svært ensformig utforming av vegetasjonen med sterkt sauebeite og kulturpreg over det hele. Disse store kulturlandskapsområdene, som i stor grad består av grasdominerte gråorskoger, er av meget stor verdi. Interessant er de store forekomstene av trollurt. Mellom Dalvatnet og Dalfossen finnes et område med rik lavalpin vegetasjon med innslag av interessante kildesamfunn. Kvalvikfjellet er Lyngenthalvøyas kanskje rikeste plantefjell.

*Stor verneverdi ****

Landfauna

Vassdraget har 88 kjente fuglearter, og de fleste antas å kunne hekke. En truet art hekker årlig. Et større fjæreområde ved utøset som blir tørt ved lavvann er en gunstig trekk- og rastelokalitet for vannfugl. Hekkende arter av spurvefugl er godt representert, spesielt i den frodige løvskogen. Det er et stort antall rovfugl, og området har mange gode hekkehabitater for klippehekkende rovfugler. Innen nedbørfeltet har elg vinterbeite på flatene mot fjorden. Foruten vanlig småvilt opptrer gaupe som streifyr.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Vannprøver fra nedre del viser en nøytral pH og middels høye elektrolyttverdier. Bunndyrfaunaen har stor tetthet og relativt stor diversitet. I nedre del er produksjonen høy, mens de øvre deler er lavproduktive.

Vannene er næringsfattige og har en overbefolket røyebestand. I nedre del av elva er det sporadisk oppgang av noe sjørret/smålaks, men dette har avtatt sterkt, og elva er ikke godt egnet for disse artene.

*Liten/middels verneverdi *(*)*

Kulturminneverdier

I Kvalvikdalen ligger det et steingjerde som ifølge tradisjonen var i bruk i veidekulturens tid, muligens som skyteskjul. Gjerdet ble seinere brukt i forbindelse med reindrift. Det skal være et offersted like sør for Kvalvik. I Kvalvikdalen og på Øvergård finnes tufter. Reindriftsgrupper har brukt Lyngenthalvøya til sommerbeite fra 1700-tallet, og har etterlatt seg bl.a. gammetufter, hellere og andre boplasspor i Kvalvikdalen og ved Langvatnet.

I løpet av 1700- og 1800-tallet innvandret en del kvener og nordmenn til Lyngen. Kvalvikgrenda har mange kulturminner fra den samiske, kvenske og norske bosetningen. Her er bl.a. verdifulle enkelthus og helhetlige miljøer med gamle tømmerbygninger, hus fra bureisingsperioden i 1930-årene og gammetufter fra evakueringen. Kulturminnenes verdi forsterkes ved at Nord-Troms er relativt fattig på slike kulturminner pga. rasingen under siste verdenskrig. I Kvalvikdalen finnes det utmarksminner som lagringsplasser for høy og slåtteplasser.

Kulturminnene i området dekker et langt tidsrom. De viser variert bruk av området fra fjord til alpint høyfjell og kan belyse menneskets tilpasning i dette spesielle, kontrastrike landskapet. Kulturminnene illustrerer forskjellige faser i samenes ressursutnytting, samt norsk og kvensk næringstilpasning. Her er kulturhistoriske verdier og kunnskapspotensial i lokal og regional sammenheng.

*Stor verneverdi ****

Friluftstinteresser

Kvalvikelvas nedbørfelt har et storslått landskap med store opplevelsesverdier, som Dalfossen, oreskogen i nedre del og det brepregede landskapet rundt indre Rypedalsvatn. Som friluftsområde har vassdraget ulike funksjoner. For lokalbefolkningen er nedre del særlig mye brukt som nærfriluftsområde, mens andre bosatte i kommunen bruker området som dagstuområde. I indre del av området går en rute til toppen av Jiekkevarri, som benyttes både av lokalbefolkning og tilreisende. Tilgjengeligheten er god. Indre deler av Lyngen, inkludert øvre deler av nedbørfeltet, er foreslått som nasjonalpark. Det utarbeides en Bruks- og verneplan for Lyngenhelvøya som del av kommuneplanen.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Antall gårdsbruk er 40, og av disse er 36 i drift. Dominerende driftsform er sauehold. Jordbruksarealet er 1,23 km². Dyrkingsreservene utgjør i alt 2 km². Barskogarealet er 100 da og løvskogarealet 3,3 km². Skogproduksjonen kan mangedobles gjennom skogreising og god skogskjøtsel. Visse elvestrekninger har selvgjerdefunksjon.

*Middels verdi ***

Reindrifft

Nedbørfeltet ligger i Lyngsdalen reinbeitedistrikt som sammen med Lakselvdalen reinbeitedistrikt nyttes som sommerbeitedistrikt for ei driftsgruppe på åtte driftsenheter. Disse har vinterbeiter for sine rein i Vest-Finnmark. Gruppens reintall pr. 1.4. 1989 var 2038. Feltet er i første rekke vårbeite, men kan enkelte år også nyttes som oppsamlingsområde i forbindelse med høstflytting (ved bruk av landgangspram).

*Stor/middels verdi **(*)*

Kraftressurser

En utbygging av Kvalvikelva kan utnytte fallet mellom toppen av Dalfossen (kote 352) og kote 22 i Kvalvikelva. Som magasin kan Rypedalsvatn reguleres 8 m ved senkning. Dette gir en midlere årsproduksjon på 31 GWh dyr kraft. Prosjektet er plassert i kategori II (8) i Samlet Plan.